

PRO
CONSULTING®
АНАЛІТИКА РИНКІВ. ФІНАНСОВИЙ КОНСАЛТИНГ

Стійкість українського бізнесу під час повномасштабного вторгнення

3 вересня 2024, Київ

Загальна інформація про проєкт

Замовник дослідження: Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Виконавець: ТОВ «Про-Консалтинг»

Проєкт: «Переміщений бізнес у ревіталізації регіональних екосистем» (2023 – 2025)

Фінансування проєкту: Конкурс проєктів фундаментальних наукових досліджень, прикладних наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок молодих вчених Міністерства освіти і науки України

Доповідачі:

Учасники:

КНЕУ ім. Вадима Гетьмана

Владислав Горбов - кандидат соціологічних наук, доцент;

Алла Іващенко - докторка економічних наук, доцентка;

Гліб Алексін - кандидат економічних наук, доцент;

Владислав Лавренюк - кандидат економічних наук, доцент;

Ірина Каленюк - докторка економічних наук, професорка;

Юлія Гернего - докторка економічних наук, доцентка

ТОВ "Про-Консалтінг"

Андрій Мокряков - старший консультант;

YouControl

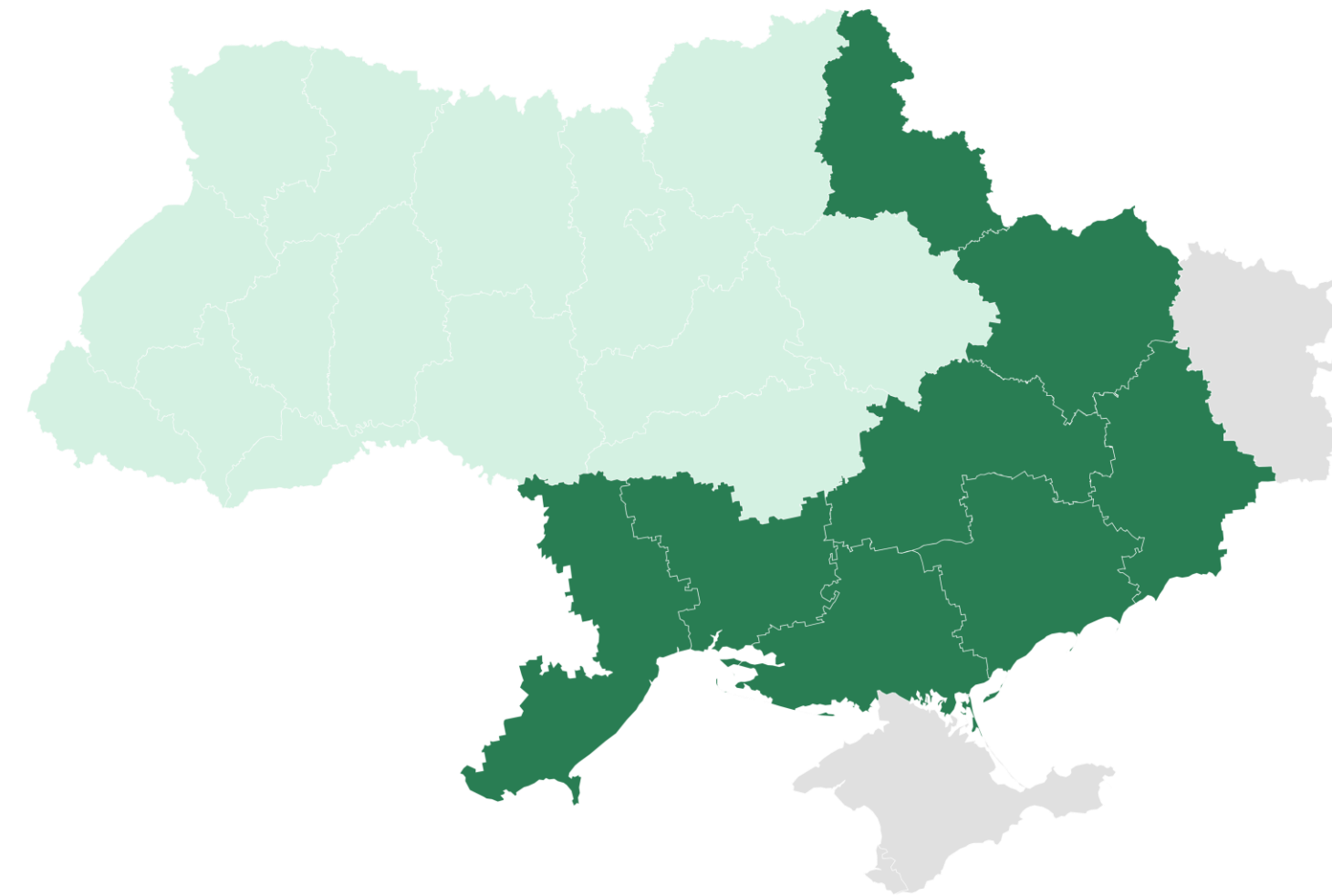
Роман Корнилюк - доктор економічних наук, фінансовий аналітик.

Модераторка:

Євгенія Поліщук - докторка економічних наук, професорка (КНЕУ ім. Вадима Гетьмана), афілійована дослідниця MIT Cruptoeconomics Lab (США), стипендіатка програми академічних обмінів імені Фулбрайта (2023–2024).

Методологія дослідження

- **Методологія:** Телефонне опитування CATI
- **Час проведення:** 12.06-09.08.2024 р.;
- **Вибірка** – 631 респондент – власники, керівники вищої та середньої ланок;
- **Джерело контактів респондентів:** Реєстр ЄДР; контакти, зазначені у Google.Maps;
- **Географія** – підконтрольні уряду території України: рівномірний розподіл між прифронтовими та іншими областями;
- **Тривалість інтерв'ю** – 15-25 хвилин;
- 20 закритих та відкритих питань.

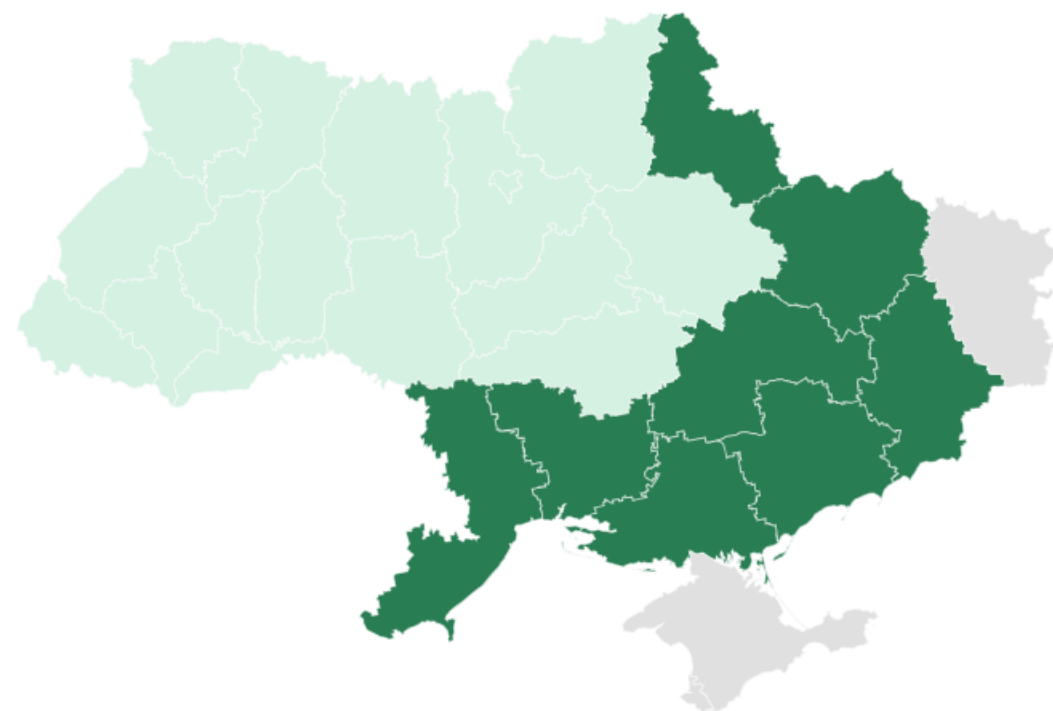
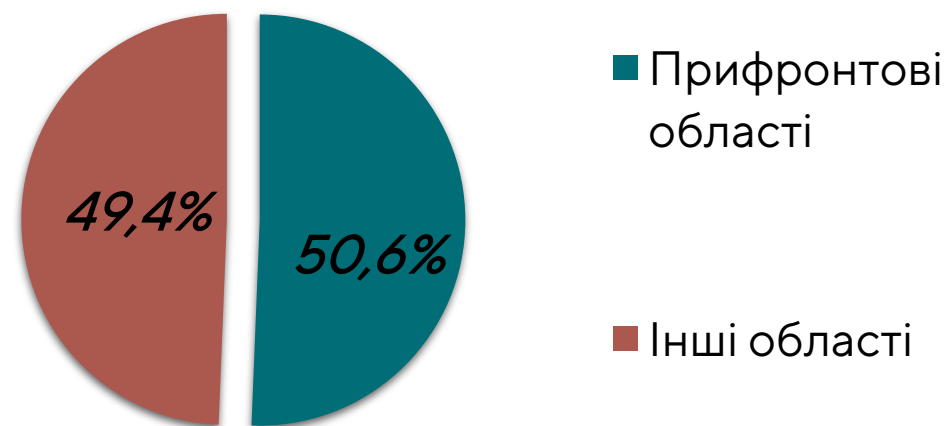
Характеристика вибірки

Розмір вибірки – 631 респондент (при загальній сукупності 1,7 млн активних підприємств)

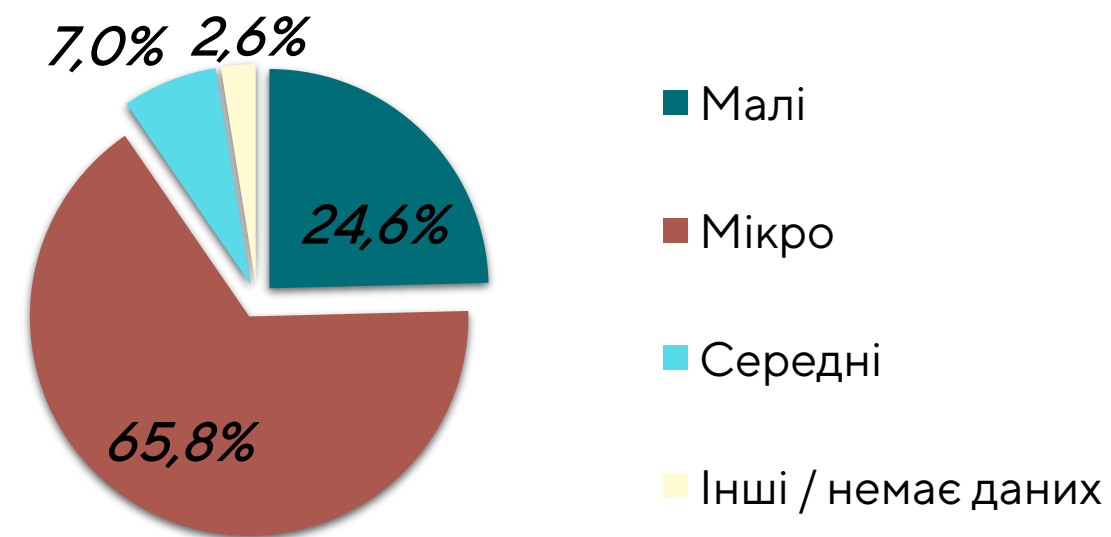
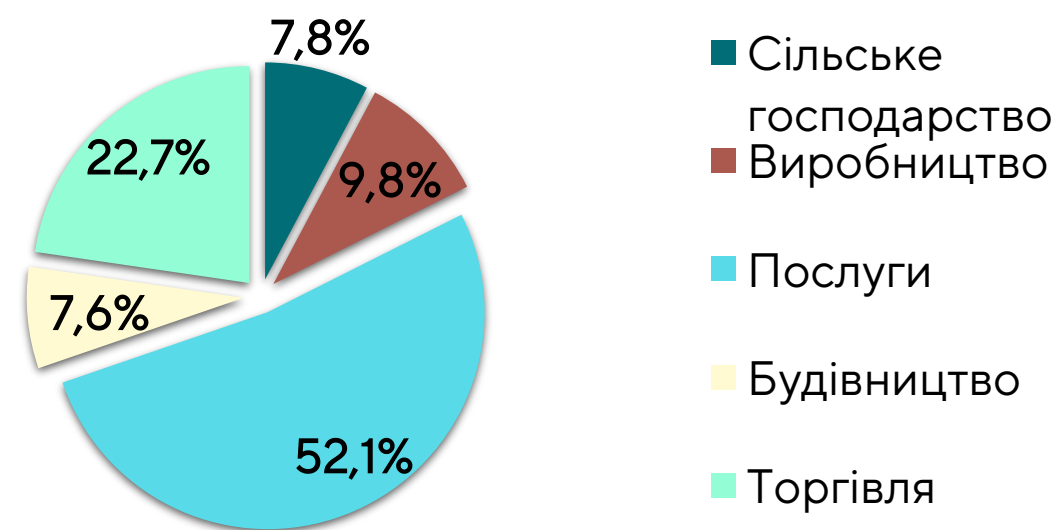
Похибка – 4%

Дизайн-ефект – 13,2

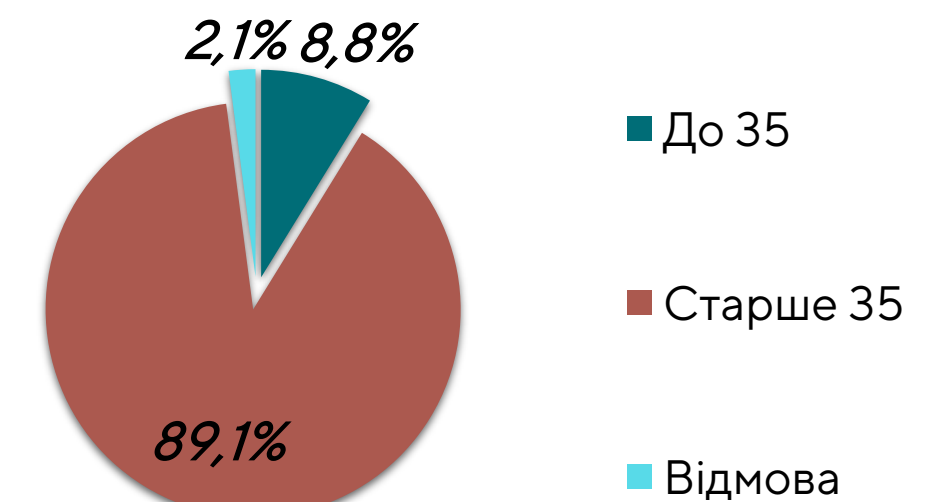
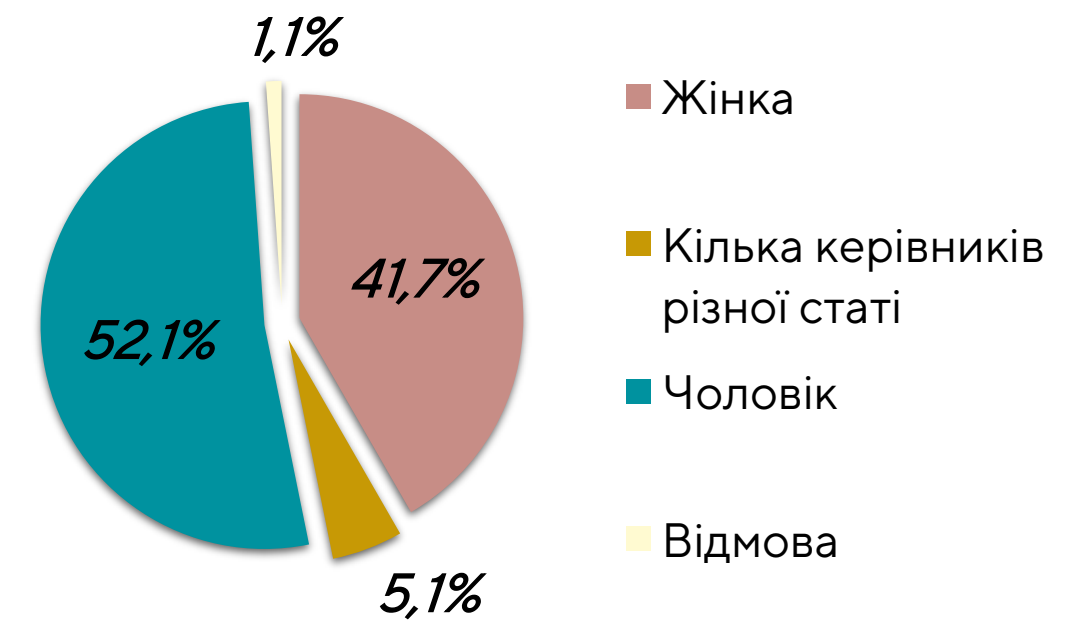
Регіони

Галузь та розмір

Стать та вік керівника

Основні труднощі дослідження

- **Досяжність респондентів.** В середньому проходити опитування погоджувалось близько 5% контактів;
- **Низький рівень обізнаності у цифрових технологіях,** щодо яких проводилось опитування;
- **Відключення світла та відсутність якісного зв'язку у респондентів та операторів.**

- Більш ніж 60% респондентів зазначили зменшення показників виробництва, продажів та кількості клієнтів.

Категорії	Прифронтові області	Інші області	Всього
Бізнес не зазнав суттєвих змін/втрат	11,36%	16,94%	14,10%
Бізнес частково зазнав певних змін і втрат	33,12%	34,53%	33,81%
Бізнес зазнав суттєвих втрат	33,44%	29,97%	31,73%
Бізнес знаходиться на межі закриття	19,87%	17,92%	18,91%
Бізнес був переміщений до інших регіонів / країни	2,21%	0,65%	1,44%

Зміна показників діяльності підприємств за останній рік*

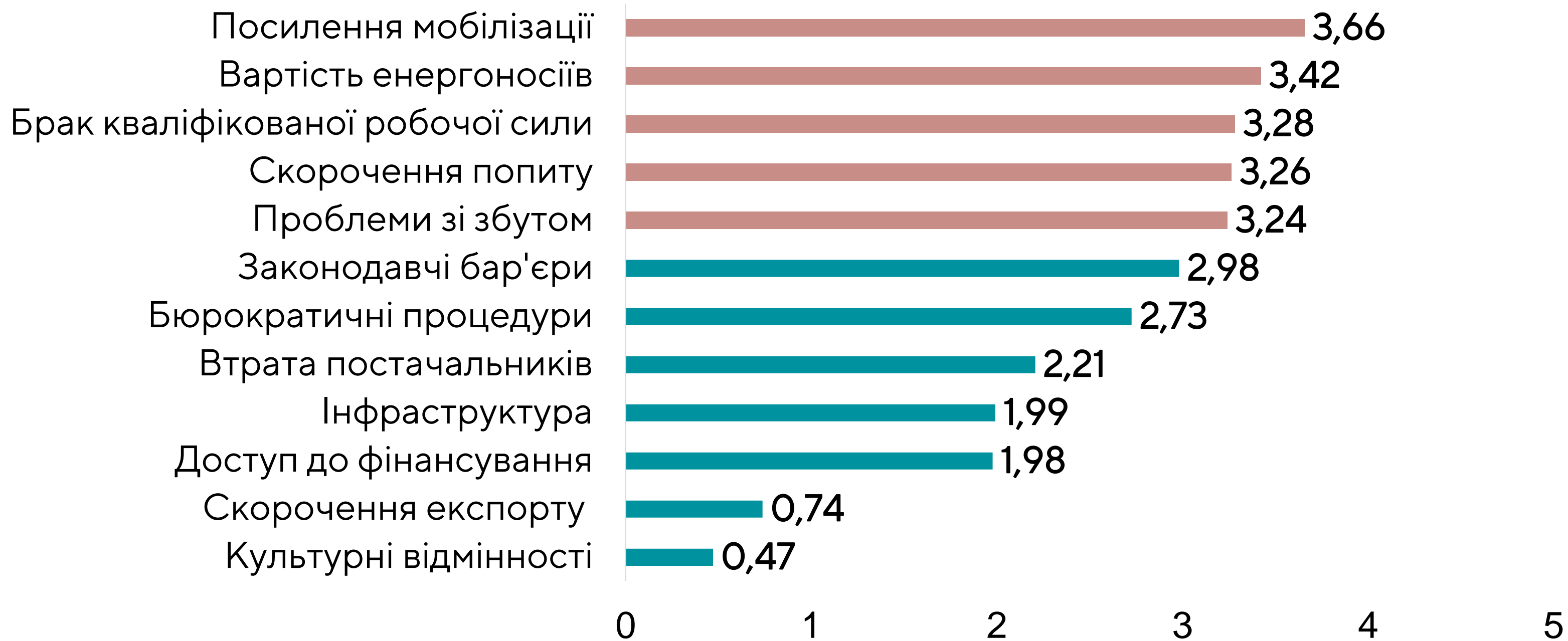
Категорії	Показник збільшився	Показник не змінився	Показник зменшився	Показник відсутній
Обсяг виробництва/наданих послуг	12,0%	16,0%	67,0%	5,0%
Обсяг продажів	10,5%	13,5%	59,8%	14,6%
Кількість клієнтів	8,8%	23,8%	66,1%	1,3%
Обсяг продукції на складі	4,3%	15,8%	35,3%	44,6%
Асортимент продукції/послуг	8,6%	48,2%	35,4%	7,8%
Прибутковість	9,4%	15,7%	73,0%	1,9%
Собівартість	71,4%	13,6%	10,3%	4,7%
Кредиторська заборгованість	15,7%	30,5%	5,4%	48,4%
Дебіторська заборгованість	14,6%	34,5%	6,6%	44,2%
Обсяги інвестицій у проекти розвитку	7,4%	16,8%	15,0%	60,8%

*Період липень 2023-липень 2024 у порівнянні з періодом липень 2022- липень 2023

Фактори впливу на бізнес

Середня оцінка серед усіх опитаних за шкалою від 1 до 5

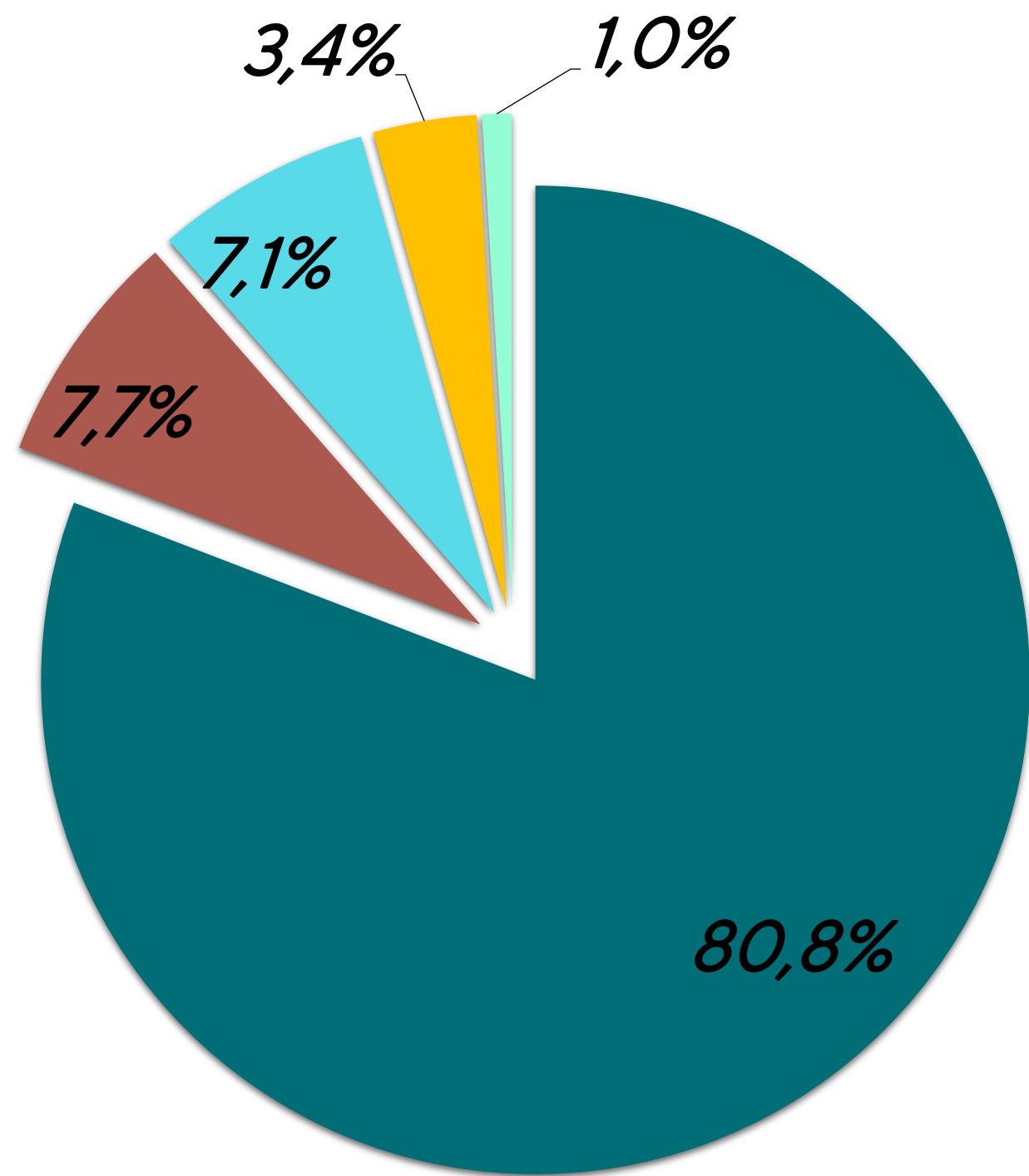

Використання підприємствами фінансових інструментів

	До початку повномасштабного вторгнення	Зараз	В планах	Використовували до початку повномасштабного вторгнення, використовують зараз і планують використовувати
Всього				
Власні кошти	9,84%	29,87%	1,79%	58,50%
Банківський кредит та інші види позик	31,21%	23,12%	28,90%	16,76%
Лізинг	22,54%	15,49%	46,48%	15,49%
Кошти донорів/фондів, програм підтримки/гранти	11,81%	18,90%	59,06%	10,24%
Лізинг				
Прифронтові області	15,79%	18,42%	47,37%	18,42%
Інші області	30,30%	12,12%	45,45%	12,12%
Всього	22,54%	15,49%	46,48%	15,49%

Зміна відносин з банками

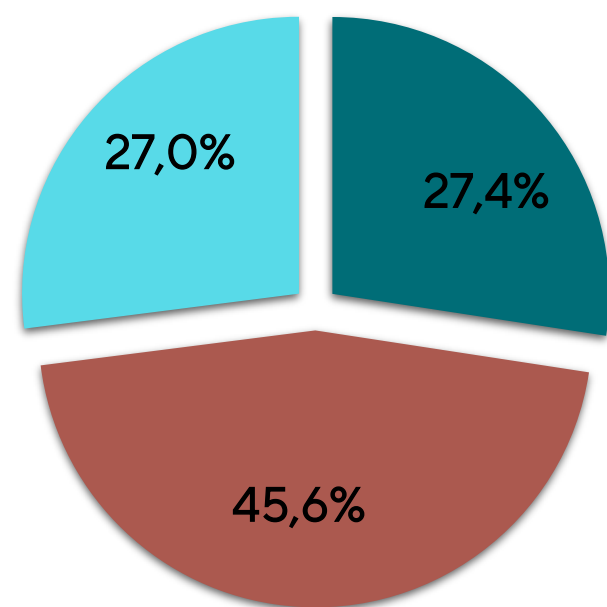

- Не було змін
- Були короткострокові зміни, але зараз все повернулось
- Негативні зміни
- Нейтральні зміни
- Позитивні зміни

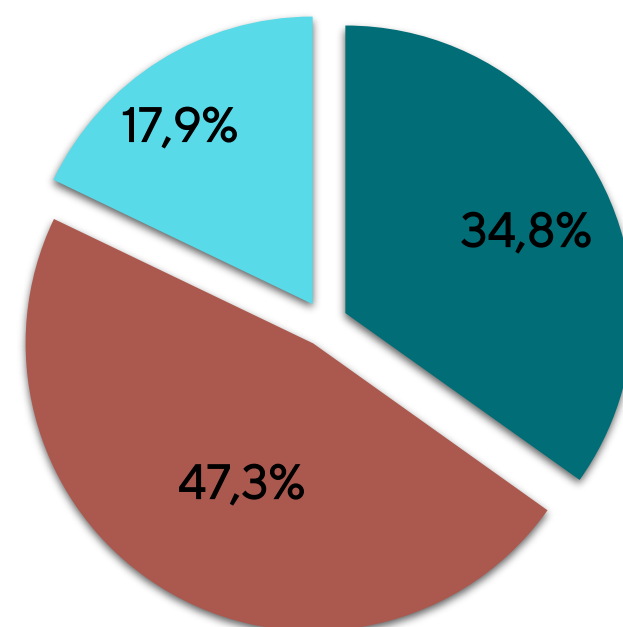

Пріоритетні заходи підтримки

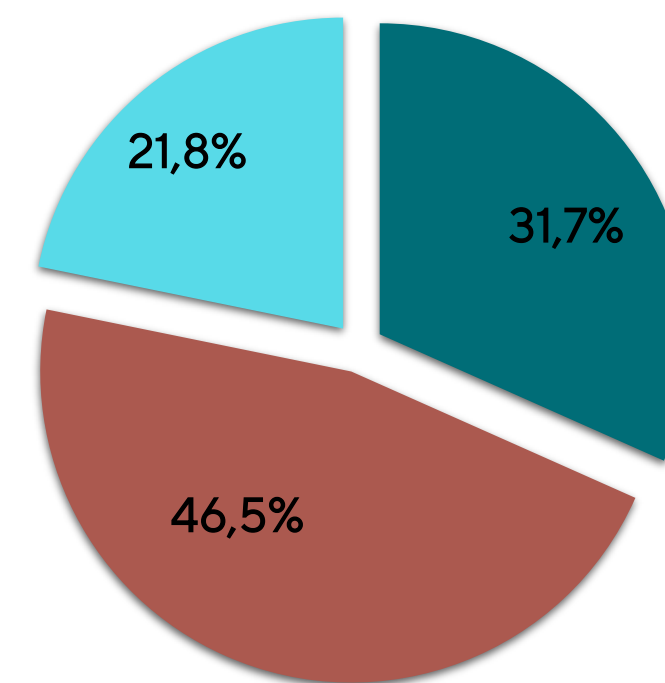
Керівник - жінка

Керівник - чоловік

Середній показник

■ Пільгові кредити ■ Безповоротні гранти ■ Програми навчання

Ключові запити на налагодження роботи

*Інші запити, що називали бізнеси (завершення війни, нові клієнти, фінансування та інші)

Використання цифрових технологій

Інвестиції у цифрові рішення

Використання інноваційних технологій

	Розглядають використовувати	Прототипування	Тестування	Впровадження	Вже використовується	Не використовується
Цифрові моделі товарів та послуг	9,5%	0,5%	1,7%	1,2%	8,3%	78,8%
Автоматизоване проектування (CAD) і виробництво (CAM)	8,2%	0,3%	1,7%	1,3%	7,8%	81,0%
Адитивне виробництво (наприклад, 3D-принтери)	9,2%	0,2%	0,7%	1,3%	5,7%	83,2%
Інтернет речей	5,5%	0,5%	1,8%	2,2%	4,7%	84,3%
Віртуальна реальність, доповнена реальність	7,7%	0,8%	0,8%	0,5%	2,8%	86,8%
Технологія блокчейн	7,3%	0,7%	1,2%	0,8%	2,5%	86,0%

Екологічна свідомість

Перекваліфікація та підвищення навичок персоналу

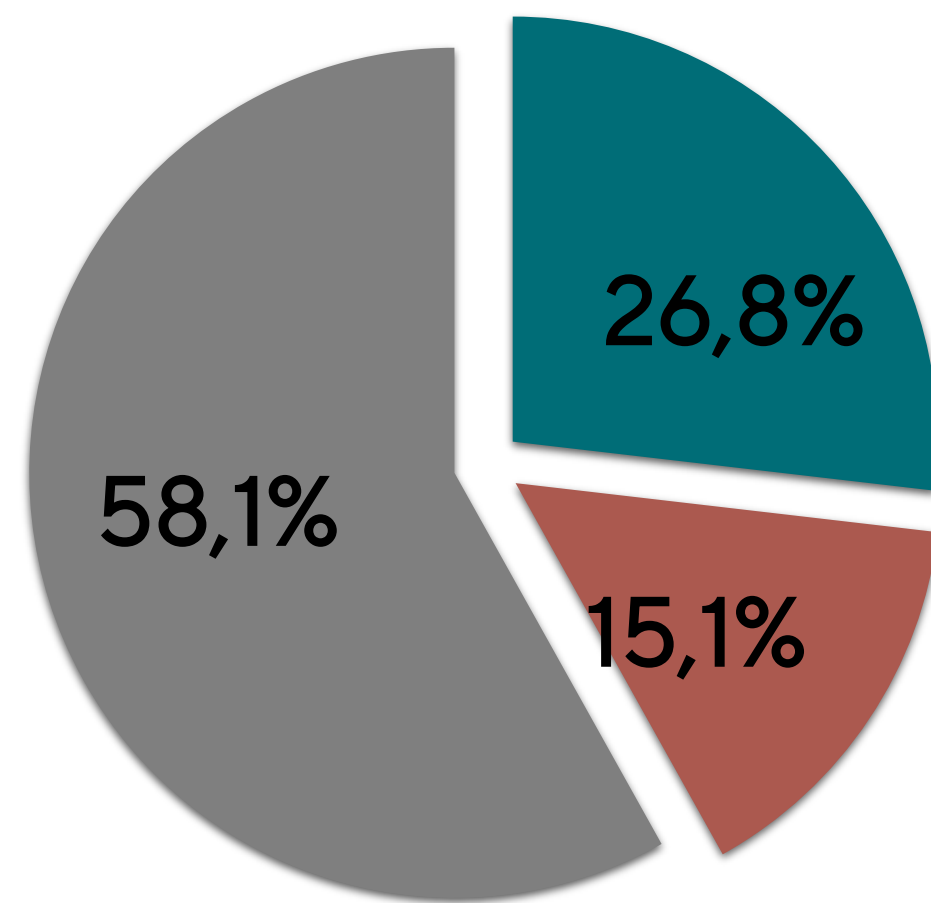

Розширення можливостей персоналу та впровадження нових цифрових рішень підприємств

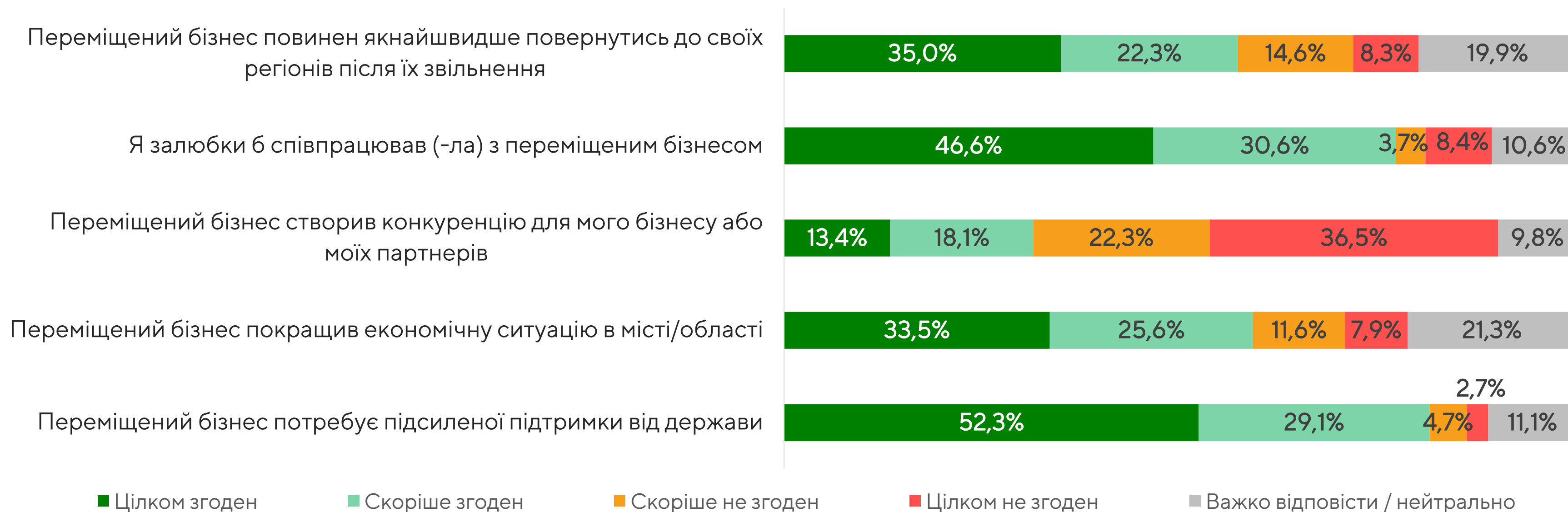
Очікування підприємств на найближчі три роки

- Оптимістично
- Песимістично
- Не готові робити прогнози

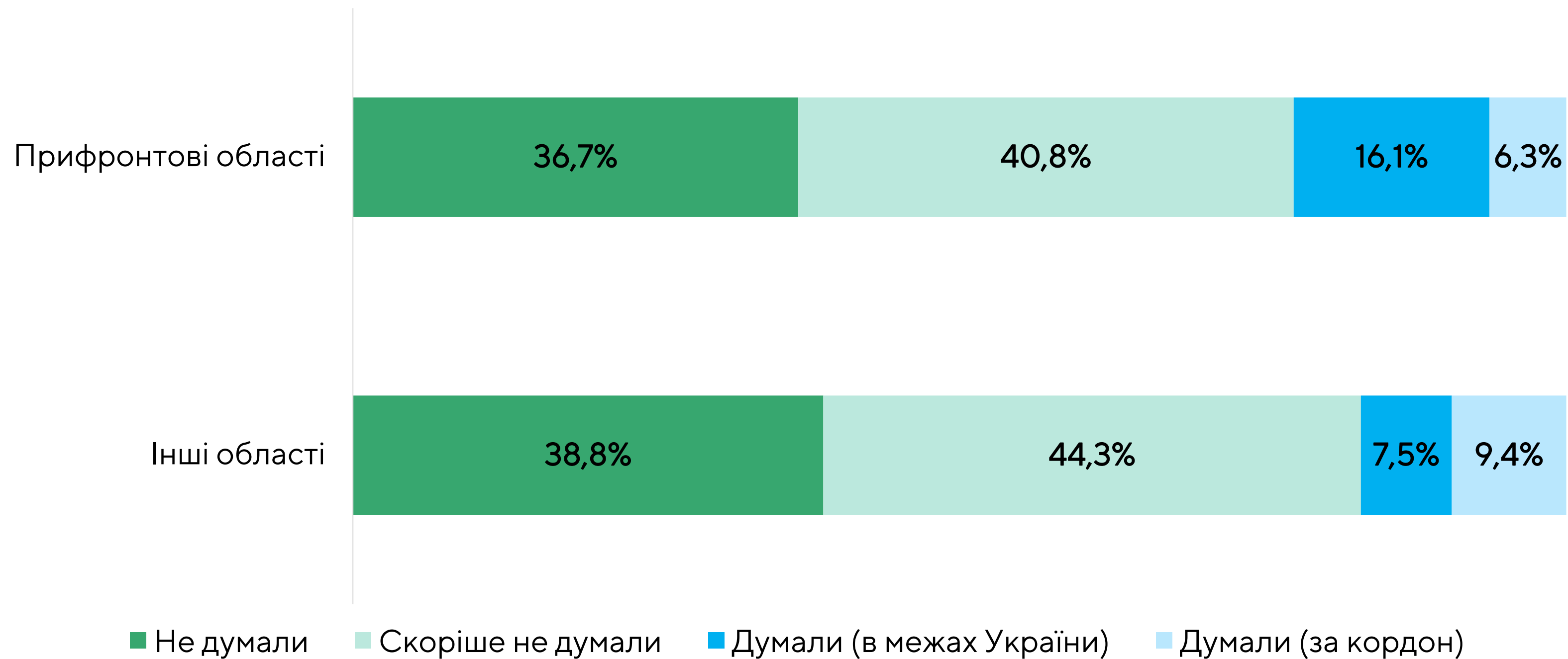

Ставлення до переміщеного бізнесу

Думки про переміщення власного бізнесу

- **Використання фінансових послуг.** Зменшення використання кредитів та лізингу на **10 і 7** відсотків;
- **Ключові проблеми бізнесу:** мобілізація, брак кваліфікованої робочої сили, зростання витрат на енергоносії та пошук нових ринків збуту;
- **Серед бізнесів, де керівником є жінка,** на **50%** вищий попит на пільгові програми навчання;
- **Найбільший попит** на інноваційні digital-інструменти кібербезпеки, планування проектів та маркетингу;
- **Понад 50% бізнесу** не впроваджують екологічні ініціативи. З тих бізнесів, які їх реалізують, в основному **керівниками є чоловіки;**
- **Виробничі підприємства** частіше використовують інноваційні технології;
- Чим **більше підприємство,** тим більше заходів з навчання;
- Активніше використовують цифрові інструменти ті бізнеси, де керівники **є молодшими за 35 років**

Рекомендації (основні, але невичерпні)

Розробка та підтримка програм

- 1) зменшення витрат бізнесу на енергоносії;
- 2) навчання для персоналу (особливо мікро- та малого бізнесу), включаючи гендерно-сенситивні програми, для заміщення посад, які переважно займали чоловіки (для підприємств, де не передбачено бронювання чоловіків);
- 3) навчання грантрайтингу;
- 4) довгострокового фінансування придбання бізнесом цифрових рішень і інноваційних технологій;
- 5) підтримки цифрового маркетингу для виходу на нові ринки;
- 6) STEM підприємництва для жінок;
- 7) розвитку «донатної» культури вітчизняному бізнесу через освітні кампанії, партнерства з лідерами думок та медійними платформами.

Можливості поглибленого аналізу

КНЕУ готовий відповісти на запит щодо поглибленого аналізу українського бізнесу в розрізі:

- гендерних аспектів,
- географії,
- розмірів підприємств,
- галузей.

Дякуємо за увагу!

Email: displacedbusiness@kneu.edu.ua

Website:

<https://kneu.edu.ua/ua/science/kneu/scientific-projects/0123U100357/>

Керівник проєкту: Євгенія Поліщук

